

'Ik dacht dat ik het niet kon'

Jongeren ouder dan 16 zonder diploma, zoals Aidan, mogen starten op een entreeopleiding. De opleiding biedt jongeren afkomstig uit praktijk-, speciaal en voortgezet onderwijs en de internationale schakelklas een nieuwe kans. Wat hen bindt is dat ze in hun leven al heel wat tegenslagen hebben gekend én graag een mbo-diploma willen halen. Een wezenlijk onderdeel van de opleiding is dan ook dat de student leert omgaan met moeilijkheden, tegenslagen en uitdagingen, kortom: de opleiding dient bij te dragen aan de veerkracht van studenten. Onontbeerlijk hierbij is de steun van school, leraren en klasgenoten om de negatieve invloed op de schoolloopbaan van risicofactoren als drugs, gedragsproblemen of schulden te compenseren. Met behulp van het begrip 'veerkracht' beschrijven we wat nodig is om deze jongeren te laten slagen. **RICK SLAGTER, BERT VAN VELDHUIZEN**

Aidan (17, zat op umbo-tl): 'Mijn vader ken ik niet en ik woon nog bij mijn moeder. Ik stotter en ben dyslectisch. School vond ik nooit leuk. Ik was liever buiten. Op mijn 14de begon ik met blowen, hangen op straat, chillen met vrienden, later ook stelen. Vanaf mijn 15de ben ik niet meer naar school geweest. Hier ga ik een nieuwe start maken.'

Veerkracht is geen aangeboren eigenschap, maar de uitkomst van een steeds veranderend samenspel van factoren waarop de school invloed kan uitoefenen, bijvoorbeeld door het bieden van structuur. We onderscheiden in ons onderzoek hulpbronnen in de omgeving (het hebben van betekenisvolle relaties, maar ook voldoende financiële middelen), persoonlijke eigenschappen (vriendelijk, empathisch, autonoom/verantwoordelijk) en competenties (communicatievaardigheden, probleemoplossend vermogen, relaties met mensen aan kunnen gaan). Het gaat bij veerkracht overigens niet over aan- of afwezigheid van factoren, maar over de balans daartussen. Een student die moeilijk leert maar wel een hulpvraag durft te stellen kan succesvoller zijn dan een slimme leerling met financiële problemen. In het eerste geval wordt een laag IQ gecompenseerd met een interpersoonlijke kwaliteit. In het tweede geval benut

een student zijn potentie niet omdat er sprake is van overbelasting door geldzorgen.

Om meer inzicht te krijgen in de bijdrage van de entreeopleiding aan de veerkracht van studenten hebben we veertien gediplomeerde studenten geïnterviewd, die samen een dwarsdoorsnede vormen van de entreepopulatie. De geïnterviewden waren afgestudeerd in de periode 2018-'21 en doorgestroomd naar een mbo niveau 2 opleiding binnen het ROC van Amsterdam, en volgden nog onderwijs of hadden inmiddels een startkwalificatie behaald. Bij het interview is een uit 18 kaarten bestaand kaartspel gebruikt met vragen over hulpbronnen van de omgeving, persoonlijke eigenschappen en competenties.

VERSTERKING VEERKRACHT

Mikel (18): 'Ik ben van het speciaal onderwijs naar entree gegaan. Ik ben trots, omdat ik nu een echt diploma heb behaald en op niveau 2 gaat het

ook goed. Straks heb ik zelfs mijn startkwalificatie.' Mikel verwoordt de misschien wel allerbelangrijkste bijdrage aan de versterking van veerkracht: het behalen van een volwaardig mbo-diploma. Zonder uitzondering zijn de geïnterviewden trots op hun entreediploma. Het versterkt hun eigenwaarde, hun zelfvertrouwen en de hoop dat alles goed gaat komen in de toekomst. Dit positieve 'ja, ik kan het wel'-gevoel nemen studenten mee naar de nieuwe opleiding. Verder hebben studenten vooral geleerd om beter te communiceren en problemen op te lossen. Het gaat daarbij met name om sociale vaardigheden en het leren functioneren in een klas. Sjors (17) vertelt: 'Vroeger werd ik vaak boos in de klas en dat gaat nu gelukkig beter. Ik vond het lastig in het begin, maar gelukkig heb ik een goede mentor, die me heeft geholpen. Ik loop nu weg, tel tot 100 en daarna kom ik pas terug.'

Alle geïnterviewden blijken een

goede relatie te hebben gehad met de mentor in de entreeopleiding. Christiaan (18): *'Hij [de mentor] hielp me met school, maar ook andere dingen die ik moeilijk vond. Ik kon met hem ook persoonlijke dingen bespreken. Hij gaf me het gevoel dat ik het*

EEN GOEDE,
BETEKENISVOLLE
RELATIE MET DE
MENTOR IS ONMISBAAR

kon.' De mentor vervult de rol van coach, docent, luisterend oor, hulpverlener en wegwijzer. De intensiteit van deze rol neemt gedurende het schooljaar nauwelijks af. De mentor blijft de primaire hulpbron voor de student, ook al zijn er voldoende

andere hulpbronnen. In de klas zijn studenten bijvoorbeeld eerder geneigd een vraag te stellen aan de docent dan aan een klasgenoot die de lesstof ook beheerst. Studenten leren nauwelijks hulpbronnen te identificeren en daar gebruik van te maken, en dit wordt door de mentor ook niet gestimuleerd.

Concluderend: ja, de entreeopleiding draagt bij aan de veerkracht van studenten. Maar als belangrijkste voorwaarde hiervoor wordt een goede, betekenisvolle relatie met de mentor gezien. De nadruk ligt dus sterk op de pedagogische relatie met de mentor. Hulpbronnen als vrienden, klasgenoten of familie worden nauwelijks benut. De grote afhankelijkheid van de mentor maakt het entreeonderwijs kwetsbaar. Entreeopleidingen zouden er goed aan doen gedurende de opleiding de rol van de mentor af te bouwen in

intensiteit, zij het niet in betrokkenheid. Dit laatste omdat de leerling het vertrouwen moet houden dat hij altijd op de mentor kan terugvallen. Daarvoor zal meer aandacht moeten worden besteed aan het kansrijk pedagogisch handelen van docenten, gericht op het vergroten van de ontwikkelingsmogelijkheden van de student en het verminderen van afhankelijkheid. Op die manier worden studenten zelfstandiger en veerkrachtiger. Ze leren nieuwe oplossingsstrategieën, die ze kunnen gebruiken in allerlei verschillende situaties.

RICK SLAGTER IS DOCENT ROC VAN AMSTERDAM EN DOCENT-ONDERZOEKER BIJ HET LECTORAAT DE PEDAGOGISCHE OPDRACHT VAN HOGESCHOOL INHOLLAND; BERT VAN VELDHIJZEN IS VOORMALIG HOOFDDOCENT LEERPSYCHOLOGIE HOGESCHOOL VAN AMSTERDAM.

De personen op de foto hebben geen relatie met de tekst.